

FRAMTIDEN BÖRJAR NU: HÖGSKOLEBIBLIOTEK – FÖR KVALITET I UTBILDNING OCH FORSKNING

Universitet och högskolor erbjuder en oöverträffat framgångsrik miljö att utbilda och forska för framtiden och samhällets bästa. För att långsiktigt klara detta måste högskolesektorn präglas av kompetens, dialog och profilering. (Framtiden börjar nu!, SUHF)

SUHF:s Forum för bibliotekschefer vill med denna plattform skapa en grund för högskolebibliotekens arbete att bidra till att utveckla högsta akademiska kvalitet i utbildning och forskning. Plattformen består av ett antal utvecklingsområden som identifierats som nationellt prioriterade.

Högskolebiblioteken har en viktig roll i kvalitetsutvecklingen vid landets lärosäten. Biblioteken har i dag ansvar för nya strategiska arbetsområden, ofta som stöd till lärosätesledningen, samtidigt som det finns ett fortsatt behov av nära samarbete med, och stöd till, kärnverksamheten. Medielandskapet blir allt mer komplext vilket gör att fördjupade kunskaper inom vetenskaplig publicering krävs.

En förutsättning för att biblioteken ska kunna fullfölja sina uppdrag är en ökad integration med, och förståelse för, utbildnings- och forskningsprocesserna samt att den egna verksamheten planeras, utvärderas och utvecklas i samspel med lärosätenas verksamhet i stort. Vi måste också se möjligheterna i nationella och internationella lösningar för forskningsinfrastruktur.

UTVECKLINGSSOMRÅDEN

1. TILLGÅNG TILL VETENSKAPLIG INFORMATION

I SUHF:s verksamhetsplan för 2015 betonas spridning av kunskap som en förutsättning för dialog: "SUHF ska på de sätt som visar sig möjliga verka för att spridning av kunskap är fri och tillgänglig för alla." Vetenskaplig informationsförsörjning är en grundläggande förutsättning för forskning, lärande och spridning av kunskap.

Hur säkerställer vi en god tillgång till digitalt vetenskapligt material för utbildning och forskning? Vägarna till tillgång är komplexa och flera aktörer, kommersiella och ickekommersiella, måste samspela vilket ställer höga krav på specialkompetens. Vi behöver kunna hantera olika modeller, som open access- och betallicenser, från såväl ekonomiska som juridiska/avtalsmässiga aspekter, för att erbjuda digitalt tillgängligt material.

Högskolebiblioteken ska erbjuda en relevant och effektiv digital vetenskaplig informationsförsörjning.

Hur kan vi tillgodose efterfrågan på digitaliserat äldre material? Materialet måste ha en god, platsoberoende, tillgänglighet och vara analyserbart. Det finns behov av att analysera äldre material som data och vikten av internationell kompatibilitet är grundläggande. I dag finns juridiska hinder för tillgängliggörande i flera fall.

Högskolebiblioteken ska erbjuda tillgång till äldre material i digital form efter forskarnas behov och utvecklingen av forskningsmetoder.

Vad händer när biblioteken slutar bygga samlingar av tryckt material? Lagen om pliktleveranser behöver ses över och fjärrlånebegreppet moderniseras för en digital miljö. I dag finns juridiska hinder för tillgängliggörande i flera fall.

Högskolebiblioteken ska erbjuda en effektiv tillgång till samlingar i tryckt eller digital form.

Hur utvecklar vi en effektiv infrastruktur för åtkomst, analys och bearbetning av vetenskapligt information? Alla delar av tillgänglighöret av vetenskaplig information är beroende av en teknisk infrastruktur som blir allt svårare att separera från innehållet. Teknik, juridik, ekonomi och även politik måste samspela och vägas mot varandra. Effektiviteten är särskilt viktig i denna del av den högre utbildningens infrastruktur.

Högskolebiblioteken ska utveckla en effektiv infrastruktur för åtkomst till vetenskaplig information.

2. FORSKNINGSPUBLIKATION OCH FORSKNINGSDATA

Att forskningsinformation, dvs. information om forskning, är av hög kvalitet och följer standarder blir allt viktigare för bästa möjliga utnyttjande och återanvändning i separata system som kan kopplas ihop i större "ekosystem". Högskolebiblioteken har en nationellt viktig roll i arbetet med att säkerställa kvaliteten i lärosätenas databaser över output i form av forskningspublikationer och utvecklingen inom hanteringen av forskningsdata. För detta krävs en helhetssyn och samarbete med berörda parter.

SUHF har arbetat med rekommendationer till samtliga lärosäten att skapa tillgång till publikationsdatabaser med kvalitetssäkrad data som i sin tur ska kunna användas för analyser på lokal och nationell nivå. KB har i uppdrag att, i samarbete med VR och SUHF, vidareutveckla databasen SwePub för att möjliggöra bibliometriska analyser. Kompetens inom analysområdet finns i många fall på lärosätenas bibliotek.

Högskolebiblioteken ska, inom infrastruktur för forskningsinformation, göra publikationsdata tillgänglig, kvalitetssäkrad och användbar.

Det finns vidare ett stort utvecklingsbehov av samordning av metoder och infrastruktur för hantering av fritt tillgänglig forskningsdata, en uppgift som för flertalet lärosäten är ny och som direkt berör forskarna och biblioteken i ett nära samarbete med lärosätenas IT-avdelningar och arkivfunktioner.

Högskolebiblioteken ska bidra till att forskningsdata, som resultat av forskning vid svenska lärosäten, är tillgänglig, kvalitetssäkrad och användbar.

3. LÄRANDEMILJÖER

Bibliotek är miljöer som skapar förutsättningar för och stimulerar lärande. Bibliotekens roll som lärandemiljöer är etablerad och viktig för studenterna. Genom att verka inspirerande, vara flexibla och tillgängliga bidrar miljöerna till goda studieresultat. Biblioteken har, utifrån sitt pedagogiska perspektiv, en viktig funktion att fylla i utformningen av såväl fysiska som digitala lärmiljöer i syfte att uppnå en hög kvalitet i stödet till lärande.

Högskolebiblioteken ska vara en aktör i respektive lärosätes utformning av lärandemiljöer, i den nationella diskussionen samt ta ansvar för att skapa starka lärandemiljöer inom bibliotekets ram.

4. BIBLIOTEKEN SOM KVALITETSHÖJARE

Som stödverksamheter har högskolebiblioteken som uppgift att möjliggöra en hög kvalitet för den forskning och utbildning som bedrivs vid landets lärosäten. Det är viktigt att de metoder som används har en konstaterad effekt, och att goda exempel och resultat synliggörs och sprids. Nödvändiga förutsättningar för framgångsrikt kvalitetsarbete är uppdaterad kunskap inom relevanta verksamhetsområden, flexibilitet i arbetssätt och tydliga prioriteringar. För att nå framgång måste kompetens- och ledarskapsutvecklingen stärkas. Biblioteken behöver tydliggöra sina insatser och resultat för sina uppdragsgivare och andra aktörer.

Högskolebiblioteken ska driva en aktiv metodutveckling och det arbetet ska vara tydligt och synligt.